



HRVATSKI KRŠKI PAŠNJACI

Udruga poljoprivrednika na područjima krških pašnjaka u Republici Hrvatskoj

Web: www.hrvatski.krskipasnjaci.com

Facebook: <https://www.facebook.com/Krskipasnjaci/>

E-mail: krski.pasnjaci@gmail.com

Poštovani!

Povodom objavljenog članka u Vašim novinama i portalima, a vezano za osvrt ministrice Marije Vučković na Krška područja Republike Hrvatske, u daljnjem tekstu željeli bi ukazati na niz problema s kojima se suočavaju poljoprivrednici krških područja.

Prije svega, svi trenutni zakoni, uredbe i pravilnici koji su na snazi, štetni su u svojoj primjeni tako da opstruiraju i onemogućuju razvoj ekstenzivnog stočarstva na našem krškom području. To se prvenstveno odnosi na Uredbu o zakupu državnog šumskog zemljišta (pašnjačkog i pašnjačko-šumskog zemljišta), kojim isključivo gospodare „Hrvatske šume“, zatim Pravilnik o evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta, Pravilnik o IAKS mjerama, te Pravilnik o uređenju šuma. Ovdje posebno ističemo represivno djelovanje APPRRR, koje se u prvom redu odnosi na kriterije i načine kontrole provođenja ispaše, kao i kriterije o prihvatljivim pašnjačkim površinama za plaćanje.

Svi navedeni zakonski i podzakonski akti nisu u potpunosti usklađeni s Hrvatskom pravnom regulativom, kao ni sa zakonodavstvom Europske unije. Zbog svega navedenog, podnijeli smo tužbe Ustavnom i Upravnom sudu RH, te smo se izravno obratili EK i povjereniku za Poljoprivredu Europske komisije, gospodinu Januszu Wojciechowskom.

Vama i Vašim novinama izražavamo zahvalnost na interesu da iznesete aktualnu problematiku naših krških područja. Ako se ukaže potreba, mi Vama možemo obrazložiti i opisati temu po temu sve do u tančine. Možemo, primjerice krenuti s problemima koje stvaraju i potenciraju Ministarstvo poljoprivrede RH i „Hrvatske šume, ako to smatrate potrebnim da objavite i upoznate širu javnost. U tom cilju izložiti ćemo Vam naše viđenje tog problema.

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I HRVATSKE ŠUME PROVODE TIHU DEPOPULACIJU KRŠKIH PODRUČJA

Krški pašnjaci su najveći zemljišni resursi u Republici Hrvatskoj i naše su antropološko naslijeđe, ali nažalost naše Krško područje, kao takvo nije prepoznato i/ili ne želi biti prepoznato od strane Ministarstva poljoprivrede. Da se potencijal Krških pašnjaka koristi na prihvatljivi ekološki način, Hrvatska imala ogromne gospodarske koristi, kroz mogućnost razvoja i povećanja poljoprivredne proizvodnje, očuvanje prirodnih

ekosustava, razvoj ekstenzivnog stočarstva, povećanje proizvodnje mesa, mlijeka i sira, sve na jedan prikladan, prirodan i ekološki način. Svo bi to omogućilo zadržavanje ljudi u ruralnim područjima, čime bi se osigurao demografski oporavak, stvorile bi se pretpostavke za razvoj seoskog turizma, došlo bi do otvaranja novih radnih mjesta i povećanja broja zaposlenih.

Dok druge Mediteranske zemlje u našem okruženju su kvalitetno organizirale i iskorištavaju krmni potencijal pašnjačkih i pašnjačko-šumskih sastojina, na način da su u gospodarenju takvim površinama pristupili multidisciplinarno, gdje su zajednički objedinili rad stočara, šumara, ekologa (prirodoslovaca) i agronoma.

U tim zemljama, Ministarstva poljoprivrede plaćaju stočarima da ispašom stoke određenih područja sprječavaju ljetne požare. Tu je kvalitetno razvijeno poljsko-šumsko gospodarenje (engl. Agroforestry) koje državi donosi višestruke koristi, kroz uzgoj stoke i prevenciju od ljetnih požara.

Kod nas krškim pašnjacima isključivo gospodare „Hrvatske šume“, koji zabranjuju ispašu u Krškim područjima, čime smo svjedoci sve većeg broja požara i opožarene površine iz godine u godinu.

Nažalost, svojim nečinjenjem, nebrigom i nezainteresiranošću za razvoj ekstenzivnog stočarstva Ministarstvo poljoprivrede i „Hrvatske šume“, gledajući sa ekološkog aspekta čine nemjerljivu štetu Hrvatskoj državi.

Prema nekim procjenama, obrasli i zakorovljeni krški pašnjaci imaju za posljedicu smanjenje bioraznolikost za čak 50%, što se negativno odražava na prirodna staništa, njihovu degradaciju, gubitak biološke raznolikosti. Krški pašnjaci u takvom zaraslom stanju su stalna opasnost i uzrok ljetnih požara.

Ako gledamo sa gospodarskog aspekta, onda možemo reći da su Ministarstvo poljoprivrede i „Hrvatske šume“ velikim dijelom odgovorne za smanjenje poljoprivredne proizvodnje, kao i za demografski slom krških područja, jer su svojim ponašanjem, okupirajući prostor, onemogućavajući ljudima ispašu, neracionalnim pošumljavanjem pašnjačkih površina oko naših štala, prisilili ljude da odustaju od stočarstva, a stanovništvo migrira u potrazi za boljim životom.

Iskorištavanja krških pašnjaka putem ispaše stoke izravno je povezano s natalitetom lokalnog stanovništva, je ako čovjeku oduzmete prostor za ispašu stoke koja mu je jedini izvor prihoda i gole egzistencije, on ne može preživjeti niti podizati obitelj, dakle, mora prodati stoku i iseliti se.

Hrvatske Šume i Ministarstvo poljoprivrede su svojim neusklađenim i nezakonitim pravilnicima i uredbama definirale krške pašnjake kao nepoljoprivredno zemljište, ili zemljište "koje nije namijenjeno poljoprivrednoj proizvodnji". Takvim načinom krški pašnjaci su svrstani u šumsko zemljište koji prema njima podliježu pod "šumsko-gospodarske osnove"(spadaju u šuma) gdje se sada brani i zabranjuje ispaša stokom. Da apsurd bude veći, suha neiskorištena trava predstavlja stalnu opasnost od požara tijekom suhog ljetnog razdoblja. Snosi li tko odgovornost za ovoliki broj požara, koje se nezaustavljivo šire tijekom ljetnog razdoblja. Zbog svega navedenog, Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume su određenim dijelom odgovorne za ljetne požare, upravo zbog činjenice jer onemogućuju i koče razvoj održivog ekološkog stočarstva na hrvatskom Kršu.

„Hrvatske šume“, prilikom definiranja pašnjačkih površina, nisu uključile ni jednu drugu struku (stočare, ekologe, agronome), nego samovoljno odlučuju - što je prema njihovom kriteriju- "pogodno za pašarenje" a što ne. Prema „Hrvatskim šumama“ 80% površina nije pogodno za pašarenje " !!! Za ispašu su u većini slučajeva namijenile „goli kamenjar“, a alepski i crni bor sade na dubljem poljoprivrednom zemljištu, i tako zbog zapaljivosti borove šume (smola, eterična ulja) dodatno stvaraju uvjete za nove požare.

Ministarstvo poljoprivrede i „Hrvatske šume“ su, suprotno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu koji kaže (čl. 3, st. 2), "Neobraslo šumsko zemljište i zemljište obraslo početnim degradacijskim razvojnim stadijima šumskih sastojina (makija, garig, šikara, šibljaci...i dr.), a pogodno je za poljoprivrednu proizvodnju smatra se poljoprivrednim zemljištem. Dakle, Ministarstvo poljoprivrede i „Hrvatske šume“ svojim podzakonskim aktima neusklađenim s zakonom o zemljištu, na nestručan i nezakonit način su sastojine pod dračicama, garizima, makijom, šibljacima i šikarom kategorizirale kao nepoljoprivredno zemljište, i takve površine ne daju uopće u zakup, a one su sastavni i neizostavni dio krškog pašnjaka. Inače „otvorene mediteranske šume“ u drugim Mediteranskim zemljama su namijene za ispašu, gdje stoka iskoristi prizemno raslinje, i tako održava/zaštićuje šumu od požara. To je donedavno bila praksa i u jadranskom području Hrvatske.

Brst je krmna biomasa, te kao takva je neizostavan energetska kapacitet u prehrani stoke, naročito koza i ovaca tijekom ljetnih mjeseci, kada je trava na krškim pašnjacima potpuno sasušena. Osim toga, stoka da bi se zaštitila od prejakog sunca se zavlači pod drveće. Na taj način travnata vegetacija zaštićena drvećem i grmljem dulje ostaje zelena.

U Dalmaciji stoka najčešće obitava na tipičnim pašnjačkim površinama dva do tri mjeseci, a ljeti kada se trava sasušila od sunca, stoka se povlači u drvenastu vegetaciju, odnosno drvenastom vegetacijom obrasli krški pašnjak, gdje brsti lišće i iskorištava još uvijek zelenu travu zaštićenu drvenastim biljkama. Ovakav način poljsko-šumskog gospodarenja poznat pod nazivom engl. Agroforestry. U Hrvatskoj, naši (konzervativni) šumari nikako ne prihvaćaju taj način gospodarenja, za razliku od šumara u drugim Mediteranskim zemljama.

Primorske šumske sastojine, poglavito borove šume ne osiguravaju nikakvu drvenu masu ili samo jednim manjim dijelom, a njihova najveća ekonomska dobit se ostvaruje kroz uzgoj stoke.

Nisko raslinje, šibljak, garig, makija, dračici se u primorju nazivaju "bušak", od čega je i nastao naziv za našu autohtonu pasminu goveda "lička i dalmatinska/primorska buša", jer je pretežno boravila u "bušcima" hraneći se stoljećima na takav tradicionalan način. Danas imamo situaciju da je lička buša zaštićena autohtona vrsta, a pašnjak na kojem je nastala kao pasmina i na kojem obitava je proglašen nepoljoprivrednim zemljištem na kojem "nije pogodno" provoditi ispašu i na kojem je zabranjeno pašarenje. Apsurd, da ne može biti veći.

Odvajkada krški pašnjaci se iskorištavaju na održivi ekstenzivan način, međutim danas takve površine za Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume - za razliku od svih drugih Mediteranskih zemalja - vrijede potpuno druga pravila i kriteriji, koji nemaju nikakvo stručno, znanstveno i gospodarsko uporište.

Danas imamo situaciju da su nam dodijeljene površine "pogodne za pašarenje" udaljene 20-30 km od naših farmi. To su površine često bez pristupačnog puta, bez mogućnosti gradnje montažne nadstrešnice za stoku, bez mogućnosti gradnje tora, pojilišta, pa čak i zabrane postavljanja električnog pastira. U takvim uvjetima je gotovo nemoguće gospodariti tim površinama, niti ostvariti bilo kakvu poljoprivrednu proizvodnju.

Na obrastao krški pašnjak drvenastom vegetacijom se također obračunava koeficijent umanjenja, ili koeficijent prihvatljive površine koji je umanjen za cijelu površinu krošnje stabla, kao da ispod krošnje ne raste travnata vegetacija. Taj koeficijent u Dalmaciji pretežno iznosi 0.40%, prema kriterijima Ministarstva poljoprivrede. Financijski gledano, poljoprivrednik plaća zarastao krški pašnjak 500 kn po hektaru, a APPRR mu plaća 0.40% od hektara, što iznosi 800 kn, a tih 800 kuna se oporezuje s 25%!!

Unatoč takvim činjenicama djelatnici Hrvatskih šuma obmanjuju javnost kada iznose u javnost da je unosan posao zakup krškog pašnjaka. Možda je to unosan posao za njih, ali za poljoprivrednike sigurno nije.

Područja gdje se napasuje stoka (oko naših kuća, farmi) za Hrvatske šume je "neprihvatljivo" za ispašu, ali im je "prihvatljivo" za pošumljavanje, posebno na dubljim poljoprivrednim tlima. Opće je poznato da bi se pošumljavanje četinjačama trebalo provoditi na plitkim kamenjarskim tlima, kako bi se stvorila humusna masa, a ne oduzimati produktivna poljoprivredna tla.

Prema definiciji Hrvatskih šuma, pašnjačka vegetacija je početni degradacijski oblik šume.

Potpuni je apsurd da Hrvatske šume uopće gospodare poljoprivrednim zemljištem koji je prema površini koji zauzima najveći zemljišni resurs u Hrvatskoj. Zar nije logično da Hrvatske šume gospodare šumskim zemljište?

Najčešće je praksa da Hrvatske šume pošumljavaju plodna tla i stoljetne pašnjačke površine, i to stočarima oko njihovih farmi i kuća. Na takav način Hrvatske šume izravno

ugrožavaju poljoprivrednu proizvodnju, tradicionalni način življenja i rada domicilnog stanovništva, kao i njihovo zadržavanje u tim ruralnim sredinama.

Pitamo se: da li ovakvim pristupom Hrvatske šume žele iseliti i ovo malo ruralnog stanovništva iz tih (ruralnih) krajeva i rezervirati ogromno područje za pošumljavanje borom. Pošumljavanje alepskim i crnim borom sa sredstvima Europske Komisije i sredstvima poreznih obveznika osigurava im dobar biznis, jer očito manipuliraju dobivenim sredstvima.

U medijima se jedan dan iznosi podatak kako su Hrvatske šume do sada sklopile ugovore s 1850 poljoprivrednika, drugi dan iznose broj od 700 korisnika/poljoprivrednika. Jedini točan podatak je da površine krških pašnjaka koje su u zakupu iznose svega 50 000 ha.

Iznositi takve neusklađene i porazne podatke potpuno je neprimjereno, poglavito zbog činjenice da se krški pašnjaci prostiru na preko 2 milijuna hektara, prema statističkim podacima iz 2000. godine. Ovaj podatak zorno ukazuje da su Hrvatske šume sklopile ugovore za samo 2.5% površina krških pašnjaka namijenjenih za ispašu stoke, a zahtjevi i potrebe poljoprivrednika/stočara su desetke puta veće. Ali što je ovdje apsurdno Hrvatske šume određuju što će se ispisivati, što je potpuni sukob interesa, kada iste te Hrvatske šume ne žele poticati i razvijati stočarstvo na Kršu, što je potpuno u suprotnosti s gospodarskom politikom u drugim Mediteranskim zemljama.

Na području krških pašnjaka trenutno je prisutno 158 408 UG (uvjetnih grla) stoke, a prema kriteriju Ministarstva poljoprivrede jednom UG pripada 3.3ha. To onda znači da bi prema trenutnom stanju bilo potrebno preko 520 000 ha pašnjačkih površina dodijeliti poljoprivrednicima u svrhu pašarenja, a Hrvatske šume iznose podatak da su sklopile ugovore za 50 000 ha. Dakle, u sadašnjim okvirima, to je dovoljno za samo 10% stvarnih potreba poljoprivrednika/stočara.

Politika gospodarenja Krškim područjem koju provode Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume nije u skladu s politikom, propisima i ciljevima EU i EK. Glavni projekt EU je ruralni i regionalni razvoj i proizvodnja hrane na autohtoni, prirodni i ekološki način. Čak se ZPP-om za novo referentno razdoblje predviđa značajno povećanje ekstenzivnog i ekološkog stočarstva. Hrvatske šume i sadašnja politika Ministarstva poljoprivrede sve to zanemaruju.

Da li će Ministarstvo poljoprivrede na čelu s ministricom Marijom Vučković i Hrvatske šume i dalje voditi politiku opstruiranja i zanemarivanja razvoja ekstenzivnog stočarstva na hrvatskom Krškom području, ili će se morati prilagoditi hrvatskom zakonodavnom okviru i zacrtanim planovima Europske Komisije, ostaje za vidjeti.

U svakom slučaju, smatramo da je sazrijelo vrijeme za dubinsku i temeljitu rekonstrukciju Hrvatskih šuma - državnog javnog poduzeća, kao i rukovodstva Ministarstva poljoprivrede, koje bi trebalo služiti isključivo interesima Hrvatske poljoprivrede, a ne interesnim skupinama i pojedincima. Također skrećemo pozornost

na potpuno pogrešan i štetan pristupu šumarske struke u racionalnom i opstojnom gospodarstvu Krškim područjem (krškim pašnjacima) koje bi se trebalo temeljiti na ekološkim principima, kako bi se iskoristio krmni potencijal tih pašnjačkih i pašnjačko-šumskih sastojina s jedne strane, a ujedno bi se takve površine preventivno zaštitile od nekontroliranih ljetnih požara, koji se u gustoj i neprohodnoj primorskoj vegetaciji nezaustavljivo šire.

Predsjednik Udruge
„Hrvatski krški pašnjaci“

A circular stamp with the text "Hrvatski krški pašnjaci" around the perimeter and a central emblem. To the right of the stamp is a handwritten signature in blue ink.

Ivan Tešija

Stručni savjetnik Udruge
„Hrvatski krški pašnjaci“

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Prof. dr. sc. Jozo Rogošić".

Prof.dr.sc. Jozo Rogošić